

javni prostor umetnosti

Urbani javni prostor se vse bolj odpira javnim kulturnim akcijam, ki vzpodbujajo uporabo tako kulturnih vsebin kot tudi javnega prostora čim širšemu krogu uporabnikov. Vzgibi za tovrstne akcije se najdejo v iniciativi nevladnih skupin ali posameznikov, ki neodvisno od institucij vzpostavljajo nove scenografije mesta. Na tej osnovi obstajajo projekti, ki so usmerjeni v ozaveščanje javnosti glede urbane problematike. Akcije vzpostavljajo povezavo med institucijami, strokovnjaki in neodvisnimi skupinami civilne družbe za reševanje problematike javnih površin.

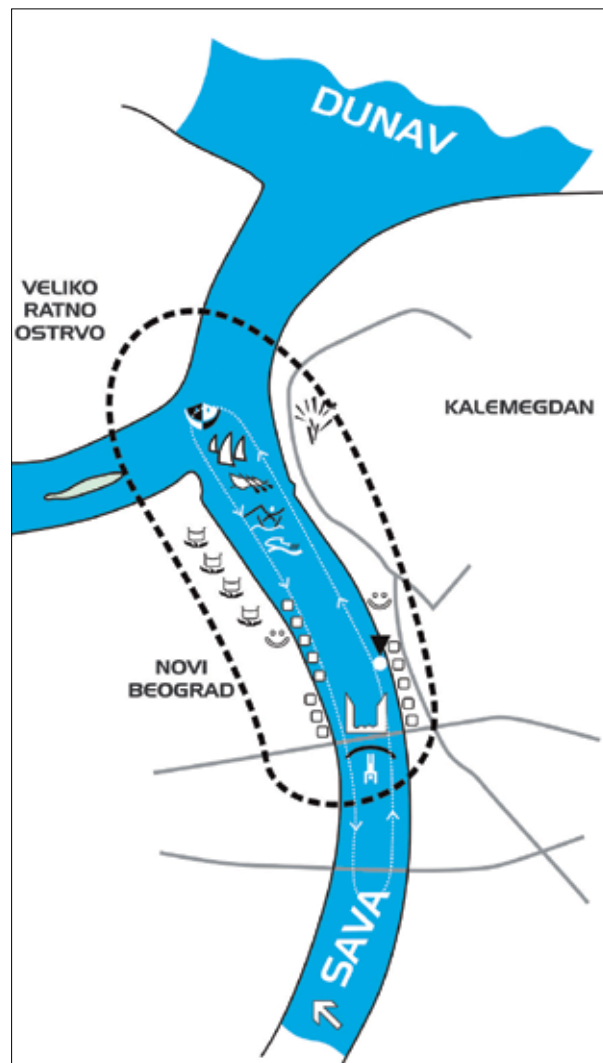

Javna umetnost

Sodobna oblikovalska praksa, tukaj mislim predvsem urbanistično oblikovanje, se je zaradi podkupljivosti znašla v vsesplošni krizi. V polprivatiziranem javnem prostoru se večja konkurenca med izvajalci, kar s seboj prinaša podkupovanja različnih strok in neustrezne izvedbe projektov v javnem prostoru. Zato so se v civilnem prostoru pojavile pobude za razvoj interdisciplinarnih pristopov, ki v javnih urbanih prostorih odpirajo možnosti za delovanja različnih ljudi (umetniki, arhitekti, urbani načrtovalci, oblikovalci, krajinski arhitekti, različni inženirji). Pri tem se srečata dva ključna dejavnika: korupcija je zaradi števila izvajalcev skoraj onemogočena, raznovrstnost akterjev pa pripomore k boljšemu reševanju urbanih težav.

In tako se začne zgodba Papsa v Beogradu, kjer se je že novembra leta 2002 zgodila prva uspešna delavnica te vrste. V sodelovanju s programom Percent for Art in z vključevanjem referenčnih institucij ter neodvisnih strokovnjakov je Fakulteta za arhitekturo iz Beograda začela realizacijo projekta Public art – Public space (Javna umetnost – javni prostor). Glavni namen projekta je redefinicija oblikovanja javnih mestnih prostorov in iskanje načina njihove pametnejše uporabe. Prebujanje nevladnih sektorjev v Beogradu se je začelo zaradi podobnih vzgibov kot pri vseh deželah v tranziciji. Javni prostor se zaradi zasebnega interesa kapitala hitro spreminja in dobiva nove fizične značilnosti, z interesom vse večje komercializacije javnega prostora.

S pomočjo interdisciplinarnega dela Papsa se vzpostavlja sodelovanje med umetniki, inženirji in krajevno skupnostjo, kar pripo-

Lokacije akcije BBC (arhiv Papsa)

Aktivnosti na reki (Foto: arhiv Papsa)

Skoki z mostu (Foto: arhiv Papsa)

Novi tramvaji (Foto: arhiv Papsa)

more k temu, da so njihove umetniške akcije odgovor na problematiko lokacije. Cilj posameznega projekta je izobraževanje široke javnosti in vzpostavljanje novih sistemov v procesih oblikovanja javnega urbanega prostora. Gre za sistem vključenosti umetnosti v proces načrtovanja, pri čemer se z aktiviranjem krajevne skupnosti in mestnih akterjev oblikuje nova podoba zapuščenih krajev. Začetek tvorstne metodologije sega v obdobje Beaux – arta, v ZDA pa je znana

metoda WPA javnega oblikovanja. Paps temelji na temeljih metode WPA javnega oblikovanja, kjer se javna umetnost uporablja za potrebe večanja učinka ustreznega urbanega oblikovanja, ki ga usmerjajo strokovnjaki. S hitrimi in provokativnimi umetniškimi akcijami se definira značilnosti obravnavane lokacije in pospeši novo obravnavo prej nezanimivih krajev. Sodelovanje med umetniki in strokovnjaki s področja arhitekture in urbanizma ter gradbeniki pa izpostavlja realno

Nosilec Papsa je Fakulteta za arhitekturo v Beogradu v sodelovanju s programom Percent for art (New York – Department for cultural affairs). Vključeni so tudi številni neodvisni akterji (krajevne skupnosti mesta Beograd, krajevna mestna uprava, neodvisni umetniki, različni NGO-ji) in institucije na krajevni ravni, kot so Fakulteta za umetnost v Beogradu, Gozdarska fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo, Oddelek za urbanizem mesta Beograd, Oddelek za kulturo mesta Beograda ter Ministrstvo za kulturo in medije Republike Srbije.

Začetniki projekta:
 doc. Zoran Đukanović – Fakulteta za arhitekturo, Beograd
 Charlotte Cohen – Percent for art, New York
 Srđan Jovanović Weiss – Normal group, New York – Zurich

Avtorji projekta:
 Doc Zoran Đukanović – Fakulteta za arhitekturo, Beograd
 Charlotte Cohen – Percent for art, New York
 Mr Jelena Zivković – Fakulteta za arhitekturo, Beograd
 Stevan Vuković – svobodni kustos, Beograd
www.publicart-publicspace.org

problematiko, ki dobiva tudi ustrezno razvojno vizijo za prihodnost. Sodelovanje krajevne skupnosti v projektih javnega pomena pa pripomore k povezovanju potreb za delo strokovnjakov in uporabnikov prostora.

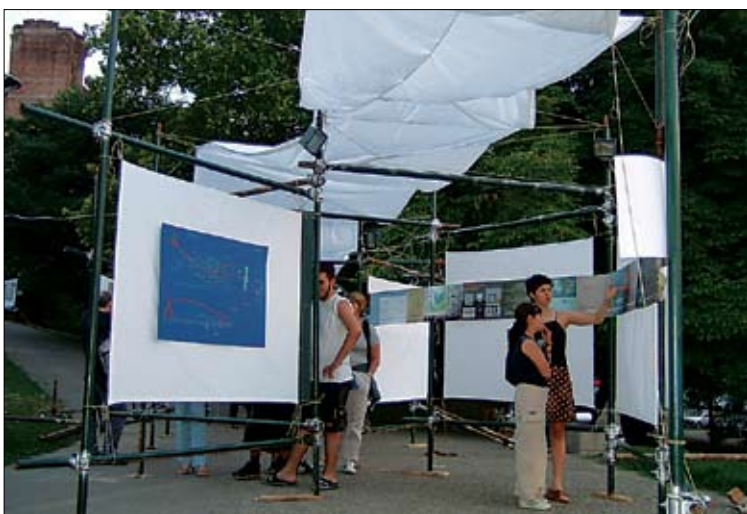
BBC – Belgrade Boat Carnival

Naj naslov ne zavede, ne gre za angleško medijsko hišo, ampak za projekt Papsa, ki se je v celoti zgodil v Beogradu na reki Donavi in Savi. Letna manifestacija se je

prvič zgodila leta 2004. Zakaj reka? Beograd objemata dve plovni reki, ki napajata tudi največjo potniško pristanišče v Srbiji, mesto ima 160 km obale in izredno veliko plovil. Sama manifestacija je mobilizirala prostorske potenciale reke in skozi različne aktivnosti pripomogla k večji uveljavitvi mesta kot atraktivne turistične destinacije. Dogajanje se je postavilo na reko Savo med Ado Ciganijo in rokav Donave med Novim Beogradom in Velikim ratnim ostrvom. Pro-

Aktivnosti na obrežju (Foto: arhiv Papsa)

Korak k reki (Foto: arhiv Papsa)

gram je obsegal veslaške in kajakaške aktivnosti, tekmovalje v jadranju in smučanju na vodi, društvo kaskaderjev je organiziralo skoke iz Brankovega mostu. Fakulteta za arhitekturo, Fakulteta za krajinsko arhitekturo in Fakulteta likovnih umetnosti so organizirale dvanajst razstav, tematsko vezanih na reko. Dogodek je spremljala mednarodna delavnica grafitiranja, kjer je deset umetnikov poslikalo dva mestna tramvaja. Vzroka za manifestacijo sta v dveh preprostih dejstvih; reki sta vzrok za nastanek mesta Beograd in predstavljata najpomembnejše javne prostore mesta, ki pa niso dovolj izkoriščeni. S projektom BBC, ki ga je spremljalo 100.000 meščanov, so ustvarjalci pripomogli k aktiviranju rečnega prostora in večanju uporabe vodnih potencialov. Velika manifestacija je pozornost usmerila v neizkoriščene potenciale in na inovativen način podala rešitve za dogajanje na javnem prostoru rek.

Korak k reki

Predpriprava za BBC je bil projekt Korak k reki, prav tako v organizaciji Papsa. S pro-

jektom se je ustvarila nova scenografija mesta, kjer se je s pomočjo umetniških predstavitev temeljito opredelila nova pot za obiskovalce iz mestnega jedra do reke Donave. Dostopnost do reke se je ustvarila z novimi prizorišči performansa, raz-

Javni prostor – javna umetnost (Foto: arhiv Papsa)

stav, javnih razprav ipd. Predstavitve dela različnih beograjskih fakultet skozi javne scenografije so pripomogle k oblikovanju jasne dostopne poti k precej neizkoriščeni reki. Projekti nove mestne scenografije so pre-

prosti in jasni, uporabljajo preproste rešitve, ki so javnosti razumljive in jih sprejmejo kot mogoče arhitekturne in urbanistične rešitve degradiranega prostora. Očitno se Paps ne da kar tako, svojo pot do reke odpira postopoma, trmasto in uspešno.